

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

КАТЕРНЮК ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

УДК 81'373.23(043.3)

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ
НЕОФІЦІЙНИХ АНТРОПОНІМІВ
В АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ**

10.02.15 – загальне мовознавство

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2010

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі германського та порівняльного мовознавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор
Тищенко Олег Володимирович,
Рівненський інститут слов'янознавства
Київського славістичного університету,
проректор з наукової роботи

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Карпенко Олена Юріївна,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, завідувач кафедри
граматики англійської мови

кандидат філологічних наук, доцент
Собков Юрій Вікторович,
Чернівецький національний університет,
імені Юрія Федьковича, доцент
кафедри іноземних мов для гуманітарних
факультетів

Захист відбудеться “__14__” грудня 2010 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.15 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий “__12__” листопада 2010 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т. С. Толчесва

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертація присвячена вивченню структурно-семантичних характеристик неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах. У роботі обґрунтовано статус неофіційних антропонімів як ономастичних універсалій та виявлено їх місце в антропонімічних системах зіставлюваних мов. За формальними і генетичними ознаками неофіційні антропоніми скласифіковано у дві групи – відапелятивну та відонімну; за семантичною та мотиваційною ознаками проаналізовано ономасіологічні й ідеографічні моделі неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах.

Сучасна ономастика характеризується тенденцією до аналізу різних видів онімів в *ареально-типологічному* (В. Кравченко, С. Смольников), *дериваційному* (Ж. Маюрова), *генетичному* (О. Антишев, І. Ільченко, П. Чучка, Т. Holland) та *функціонально-стилістичному* аспектах (Т. Денисова, І. Ляшенко, Є. Отін, В. Bosch, W. Kany, V. De Klerk). Особливе місце з-поміж ономастичної лексики посідають **неофіційні антропоніми**, індивідуально-характеризуючу специфіку яких виявлено в аспекті їхнього функціонування в окремих регіонах: Житомирщини (Л. Ящук), Луганщини (Н. Федотова), Нижньої Наддніпрянщини (В. Чабаненко), північно-західної України (Г. Аркушин). У багатьох працях означені одиниці описано з позиції їхньої належності до певних лексико-тематичних груп (В. Кам'янець, В. Копитко), способів словотворення (Ю. Воронцова, С. Потапова), комунікативної природи (В. Робустова), лінгвокультурної маркованості (Г. Гладкова, Г. Пашкевич), когнітивних характеристик (О. Карпенко, Н. Федотова). Об'єктом наукових інтересів мовознавців є також неофіційні антропоніми у різних типах дискурсу: кримінальному (В. Пирожков), політичному (Л. Артемова), художньому (Н. Ботвина, М. Соловйова, О. Фонякова).

На часі дослідження цього виду онімів як ономастичних універсалій.

Актуальність дисертаційної роботи зумовлена її спрямуванням на вивчення тих одиниць ономастичної лексики, що виконують роль неофіційних соціальних знаків, відображаючи ціннісні стереотипи мовленнєвої поведінки представників різних етнокультур. Аналіз неофіційних антропонімів в аспекті первинної та вторинної номінації сприятиме виявленню спільних закономірностей поповнення антропонімікону англійської, німецької та української мов, а також відмінних тенденцій в ономастичному словотворенні кожної з мов.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за напрямом “Дослідження проблем гуманітарних наук”. Дисертаційна робота є складовою наукової теми кафедри германського та порівняльного мовознавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова “Зіставна семантика та проблеми міжкультурної комунікації” (тему дисертації затверджено вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова, протокол № 6 від 1 лютого 2007 р., перезатверджено – протокол № 11 від 27 квітня 2010 р.).

Метою дисертації є визначення структурних і семантичних характеристик неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах.

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- з'ясувати теоретико-методологічні засади вивчення неофіційної антропонімії у сучасному мовознавстві;
- розробити методика аналізу неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах;
- класифікувати неофіційні антропоніми англійської, німецької та української мов на основі структурних характеристик антропооснов;
- класифікувати неофіційні антропоніми на основі їх семантичних характеристик у зіставляваних мовах;
- виявити закономірності становлення антропосистем досліджуваних мов загалом та неофіційної антропонімії зокрема.

Об'єктом дослідження є неофіційні антропоніми в англійській, німецькій та українській мовах в семасіологічному й ономасіологічному аспектах.

Предметом – характеристика неофіційних антропонімів з огляду на моделі їх деривації й парадигматичні зв'язки в англійській, німецькій та українській мовах.

Джерельною базою дисертації є: словники прізвиськ “Oxford Dictionary of Nicknames” (2006), “A Dictionary Of Names, Nicknames, And Surnames Of Persons, Places, And Things” (1904), “Das Lexikon der prominenten Kosenamen” (2009), “Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини” (2005), “Словник прізвиськ північно-західної України” (2009); тлумачні словники: “Longman Dictionary of Contemporary English”, “Oxford Advanced Learner’s Dictionary” (A. Hornby), “Duden Deutsches Universalwoerterbuch” (2006), “Великий тлумачний словник сучасної української мови” (В. Бусел); ресурси Інтернет: відкрита енциклопедія Wikipedia (<http://www.wikipedia.org>), Merriam-Webster Dictionary (<http://www.m-w.com/dictionary>), Namenlexikon (<http://www.namenlexikon.blogspot.com>), Wortschatz Deutsch (<http://wortschatz.uni-leipzig.de>), газети “Фраза” (<http://www.fraza.ua>), “Сьогодні” (<http://www.segodnya.ua>), “Подробности” (<http://www.podrobnosti.ua>). Фактичний матеріал дисертації становлять 3000 неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах (по 1000 од. у кожній мові).

Методи дослідження. За допомогою *зіставно-типологічного* методу виявлено особливості деривації неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах; метод *вивчення основ* та *формантний* метод застосовувалися для визначення принципів і способів номінації неофіційних антропонімів, методика *компонентного аналізу* дала змогу встановити набір сем у складі семантичної структури прізвиськ; методика *лінгвістичного моделювання* – стратифікувати неофіційні антропоніми за структурними типами, словотвірними, ономасіологічними й ідеографічними моделями; процедура *кількісно-якісного аналізу* – з'ясувати ступінь продуктивності моделей творення неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше визначено тенденцію до полікомпонентної відапелятивної антропонімії в англійській мові, композитної – в німецькій та простої відапелятивної – в українській; виявлено дві структурні моделі неофіційних антропонімів англійської, німецької й української мов: відапелятивну і відонімну (одно-, полікомпонентні); п'ять семантичних моделей: дві ономазіологічні (метафорична і метонімічна) та три ідеографічні (“людина як фізіологічний феномен”, “людина як соціальний феномен”, “людина як духовний феномен”).

Теоретичне значення дисертації пов'язане з поглибленням основних положень когнітивної ономастики, теорії номінації загалом та ономастичного словотвору зокрема. Результати дослідження є внеском у лінгвістичну універсологію, структурну семасіологію і загальну ідеографію.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх застосування у дослідженнях із проблем зіставної ономастики, у вивченні навчальних дисциплін: “Загальне мовознавство”, “Сучасна українська літературна мова” (розділ “Лексикологія”), “Лексикологія англійської мови”, “Лексикологія німецької мови”. Опрацьований фактичний матеріал може стати у пригоді під час укладання ономастичних словників.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлювалися на *п'яти* міжнародних наукових конференціях: “Міжкультурна лінгвістика та формування іншомовної комунікативної компетенції” (Київ, 2006 р.), “Методологічні проблеми сучасного перекладу” (Суми, 2007 р.), “Мовно-культурна комунікація в сучасному соціумі” (Київ, 2008 р.), “Мова і світ: дослідження та викладання” (Кіровоград, 2009 р.), “Діалог мов і культур” (Київ, 2009 р.); на *чотирьох* всеукраїнських: “Пріоритети германського та романського мовознавства” (Луцьк, 2008 р.), “Українська мова – державна мова” (Донецьк, 2008 р.), “Каразинські читання: Людина. Мова. Комунікація” (Харків, 2009 р.), “Пріоритети сучасної іноземної філології: теорія та практика” (Бердянськ, 2010 р.); на щорічних науково-звітних конференціях Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, 2007–2010 рр.). Дисертаційна робота обговорювалася на засіданні кафедри германського та порівняльного мовознавства Інституту іноземної філології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Публікації. Проблематику, теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження викладено в шести публікаціях: у п'яти статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях, затверджених ВАК України, та тезах доповідей однієї наукової конференції.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (237 найменувань, з яких 48 – іноземними мовами) та джерел ілюстративного матеріалу (25 найменувань). Повний обсяг дисертації становить 188 сторінок, основний зміст викладено на 163 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, визначено завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну дисертації, методи дослідження, схарактеризовано фактичний матеріал, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, указано форми їх апробації і структуру роботи.

У першому розділі “**Теоретико-методологічні засади вивчення неофіційної антропонімії у сучасній лінгвістиці**” уточнено ономастичний статус неофіційних антропонімів (далі НА), з'ясовано специфіку НА у процесах вторинного знакопозначення, визначено конотативні характеристики НА, розроблено методику аналізу НА в англійській, німецькій та українській мовах.

Сутністю будь-якого офіційного чи *неофіційного власного імені* (або *прізвиська*) є внутрішня єдність загальних, одиничних і специфічних ознак, які виявляються, з одного боку, при конфронтації власних імен із апелятивами, а з іншого, – в ономастичному контексті при сполучуваності власного імені з іншими власними назвами. У такий спосіб обґрунтовується лінгвістичний і ономастичний статус НА (Т. Нікітіна), що становлять окремий тип антропонімів й розглядаються крізь призму опозиції онім/апелятив (С. Зінін). Не маючи зв'язку з поняттям, НА використовуються лише для ідентифікації й позначення особи.

За своїми категоріальними ознаками НА є ономастичними універсаліями, під якими дослідники (В. Денисова, О. Суперанська) розуміють загальні властивості, специфічні для власних імен у різних мовах. Екстралінгвальні універсальні характеристики НА об'єднують такі номінативні ознаки: мотиви присвоєння та функції імені (мінімальний комплекс знань про названий денотат), ставлення людини, яка називає й оцінює позначуваний об'єкт чи особу. Власне лінгвістичні характеристики досліджуваних одиниць стосуються специфіки власних назв з огляду на мовну організацію: фонетико-фонологічні, морфологічні, синтаксичні та лексичні особливості. У цьому випадку універсальною ознакою НА є їх виявлення на таких мовних рівнях: фонетичному, лексичному, синтаксичному.

Окрему проблему становить специфічне лексичне значення НА (О. Єсперсен, М. Рут), зумовлене їх індивідуалізуючою функцією в межах конкретної антропосистеми. НА в мовнокультурному і семантичному просторах мають такі універсальні ознаки, як *повторення однакових назв на позначення різних денотатів* (ономастична омонімія) та *варіювання власних імен*, тобто застосування декількох форм вираження для одного денотата (ономастична синонімія) (В. Денисова, О. Суперанська).

НА є знаками вторинної номінації (В. Гак, М. Рут, О. Суперанська, В. Bosch, R. Fisher, A. Gardiner), які становлять конотативні імена. Останні не тільки позначають об'єкт, а й відображають його оцінку, комунікативну ситуацію й інші прагматичні параметри. НА здебільшого містять додаткову інформацію про комунікативний статус співрозмовників, їх інтенцію, соціокультурні, вікові й гендерні особливості тощо. Семантичне підґрунтя НА становить указівка на зовнішню або внутрішню ознаки названої особи в поєднанні з функцією

ідентифікації денотата (В. Телія). НА є мотивованими одиницями, зумовленими вторинною номінацією з урахуванням емотивно-експресивних й аксіологічних нашарувань (англ. *Microbe*, нім. *Reiskeks*, укр. *Защєбнутий*). У системі конотативних характеристик невід’ємним складником значення НА є асоціативно-культурний мікрокомпонент, де простежується зв’язок НА з культурою, традиціями та звичаями етносу (В. Робустова). НА притаманні гендерні характеристики (Н. Naumann), що виражаються здебільшого в німецькій та українській мовах, коли НА співвідноситься з родом денотата, наприклад, нім. *Katze*, укр. *Конопська Відьма*. Однак досить часто гендерна ознака порушується і НА чоловічого роду позначають осіб жіночої статі (нім. *der Lotos*, укр. *Котик*) або навпаки (укр. *Каланча* – прізвище високого хлопця).

Встановлення структурних та семантичних закономірностей творення НА в англійській, німецькій та українській мовах здійснювалося за нижче описаною методикою. На *першому етапі* шляхом суцільної вибірки з англійських, німецьких та українських словників, а також інших джерел було дібрано 3000 НА і визначено їх належність до молодіжних, пенітенціарних, політичних, шкільних, академічних груп. На *другому етапі* за допомогою методу вивчення основ та формантного методу з’ясовано принципи і способи словотворення НА, їх структурні типи. Методика компонентного аналізу дала змогу встановити набір сем у складі семантичної структури прізвищ та їх належність до лексико-тематичних й ідеографічних груп. *Третій етап* спрямовано на класифікацію НА за ідентифікованими структурно-семантичними моделями.

У *другому розділі* “**Структурні моделі неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах**” класифіковано НА залежно від характеристик їх антропооснов у дві групи: 1) відапелятивну та 2) відонімну; встановлено структурні типи прізвищ (однокомпонентні й полікомпонентні); проаналізовано морфологічні й неморфологічні способи словотворення прізвищ.

Схема утворення НА збігається зі схемою утворення власних імен, (Н. Гарбовська):

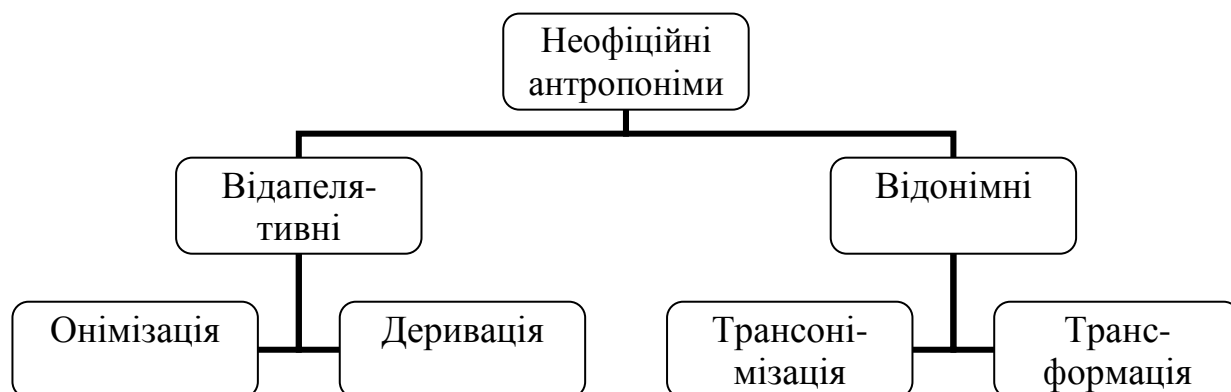

Схема 1. Утворення неофіційних антропонімів

Онімізація – це перехід загальної назви (апелятива) до розряду власних назв, онімів (Н. Подольська, О. Суперанська). У реферованій дисертації прийнято більш вузьке визначення онімізації як процесу переходу апелятива до розряду НА в трьох різноструктурних мовах. Онімізація відбувається двома шляхами: 1) без будь-яких трансформацій апелятива, 2) зі змінами його морфемного складу. На основі цього процесу розроблено таку класифікацію НА: 1) одиниці, утворені відповідно до першого способу, вважаються простими відапелятивними неофіційними антропонімами (англ. *Shrub*, нім. *Ratte*, укр. *Енциклопедія*); 2) згідно з другим – структурно-похідними НА (англ. *Balloonfoot*, нім. *Schönling*, укр. *МАЗ*).

Крім того, з огляду на кількість складників, відапелятивні неофіційні антропоніми скласифіковано у моделі: 1) однокомпонентні та 2) полікомпонентні.

1. *Однокомпонентні* НА – це найменування, графічно оформлені одним словом за всіма правилами орфографії мови (М. Мостовий). Такі НА здебільшого пов'язані з вторинною лексичною номінацією і ґрунтуються на різних ознаках денотата, маючи при цьому прозору мотивацію: англ. *Apples*, нім. *Birne*, укр. *Принцеса*. Однокомпонентні НА розмежовуються на прості та дериваційні. Останні включають афіксальні, композитні та абревіатурні одиниці англійської та української мов.

Прості відапелятивні НА утворюються шляхом простої онімізації апелятивів, тобто ґрунтуються на семантичних асоціаціях (англ. *Shrub*, нім. *Ratte*, укр. *Гарант*). Апелятивом може бути іменник, прикметник і дієслово (В. Нерознак). Така модель творення НА за допомогою конверсії характерна для всіх трьох мов (англ. *Curly*, *Junior*, *Speak*, нім. *Gnadenlos*, *Kurze*, *Kleine*, укр. *Курчавий*, *Старший*).

Дериваційні однокомпонентні НА утворені за такими словотвірними моделями: 1) за допомогою афіксів від різних антропооснов (англ. *Butcher*, нім. *Überzahn*, укр. *Правдаль*); 2) способом словоскладання та основоскладання (англ. *Monkey-in-a-Man-Suit*, нім. *Blauzahn*, укр. *Завгар*); 3) шляхом абревіації НА без повних мотиваційних основ (англ. *ГWB*, нім. – не виявлено, укр. *LM*).

При афіксації відбувається включення вихідного знака у клас знаків, позначуваних афіксом чи уточнення цього знака певними характеристиками. Перше властиве суфіксації, друге – префіксації. Суфіксація сприяє тому, що нові похідні НА ідентифікуються за їх входженням у певний клас або розряд явищ [за Є. Гінзбургом, таблиця 1].

Додавання префіксів модифікує словотвірну семантику НА, оскільки префікс не тільки класифікує, а й уточнює вихідний знак, обмежує його в локативному або темпоральному аспекті, надаючи оцінку позначуваному об'єкту. З-поміж аналізованого матеріалу виявлено лише один НА в німецькій мові, утворений шляхом префіксації: *Überzahn*.

Суфіксальні моделі неофіційних антропонімів

Англійські суфікси	Німецькі суфікси	Українські суфікси
<p>Іменникові: -er: <i>Dasher, Killer, Nightstalker</i> -ness: <i>Johnness</i> -s: <i>Nails, Legs, Lips, Bugs, Potatoes, Shadows, Socks</i> -y: <i>Snorky, Herby, Woody, Chimpy</i></p> <p>Зменшувальний: -ie: <i>Richie, Cookie, Bushie, Brownie, Nellie</i></p> <p>Діалектний суфікс -zza: <i>Jezza, Mozza, Gazza</i></p> <p>Запозичений: <i>Nevada-tan</i></p>	<p>Іменникові на позначення чоловічого роду: -er: <i>Stopper, Blonder, Träumer,</i> -ling: <i>Strömbling, Bückling</i> -or: <i>Laminator</i></p> <p>Іменникові на позначення жіночого роду: -ie: <i>Zombie, Yoppie, Hippie, Blondie, Netzjunkie</i> -ei: <i>Weichei, Spiegelei</i> -in: <i>Träumerin, Matschfreundin</i></p> <p>Зменшувальні: -chen: <i>Muttchen, Juttchen,</i> -lein: <i>Gräfflein, Kaiserlein,</i> -i: <i>Fetti, Mommi, Mopsi,</i></p> <p>Словотворчий суфікс -o: <i>Schlanko, Anarcho, Schizo</i></p>	<p>Іменникові на позначення чоловічого роду: -ик: <i>Рижик, Пряник, Хвостик, Коржик</i> -ок: <i>Хом'ячок</i> -чик: <i>Воланчик</i> -аль: <i>Правдаль</i></p> <p>Іменникові на позначення жіночого роду: -(ч)ка <i>Біологічка, Хімічка, Снігурочка</i> <i>Інопланетянка</i></p> <p>Зменшувальний: -(о)чк(а) <i>Пандочка</i></p>

Словоскладання належить до продуктивних засобів словотворення в англійській та німецькій мовах (англ. *Chickenleg, Scarface*, нім. *Briefpirat, Chipsohr*). Це явище також представлено в українській мові, хоча й менш продуктивно: *Мороз-Всьому-Голова*. Словотвірний аналіз прізвиськ дав змогу виділити у всіх трьох мовах і тематичних групах такі моделі складних НА:

1) N + N: англ. *Balloonfoot, Commander-in-Thief, Leaker-in-Chief*, нім. *Bauchmann, Chipsohr*, українських НА не виявлено.

2) Adj + N: англ. *Blackbeard*, нім. *Eisenherz, Eisenfaust*, українських НА – не виявлено.

3) V + N: нім. *Mümmelmann*, англійських та українських НА не виявлено.

4) Adj + Adj: нім. *Eisenhart*, англійських та українських НА не виявлено.

5) повторення основ: звуконаслідувальне *Dingdong* наявне лише в німецькій мові.

6) синтаксична конструкція: англ. *Monkey-in-a-Man-Suit*, німецьких НА не виявлено, укр. *Честь-Імю-По-Визову, Данашиліви!*

Абревіатурні НА утворені, як правило, першою або декількома ініціальними літерами офіційних імен: англ. *GWB, BJ Clinton, LBJ*, укр. *ЛМ*. У німецькому антропоніміконі, на відміну від англійського та українського, прізвиськ, утворених за допомогою абрєвіації, не виявлено.

2. До *полікомпонентних* НА віднесено такі, які мають структуру словосполучення.

Синтаксичною особливістю НА у мовах германської групи є те, що вони вживаються із артиклем (англ. *the Ant*, нім. *der Albatros*).

З-поміж аналізованого матеріалу в англійській, німецькій та українських мовах виділено такі синтаксичні моделі:

1) (Art) Adj + N: англ. *Greasy Thumb, the Black Panther, the Black Widow, the Dark Strangler, the Acid Killer*, нім. *Kleine Pocke*, укр. *Залізний Фелікс*.

2) (Art) N + Prep + N: англ. *Duchess of Death*; німецьких та українських прізвиськ цього типу не виявлено.

3) N + N: англ. *Alligator Man, Bandit Queen, Golf Bag, Gentlemen Boss*. Німецьких та українських прізвиськ такого типу серед матеріалу не виявлено.

4) (Art) N + N + N: англ. *Cell Phone Bandit*. Німецьких та українських прізвиськ такого типу серед матеріалу не виявлено.

5) N + Adj: нім. *König Lustig*. НА з прикметником у постпозиції виявлено лише в німецькому антропоніміконі.

6) (Art) Adj + Adj + N: англ. *the Jolly Black Widow*.

7) Adj + N + N: англ. *Last Call Killer*. НА такої структури виявлені лише в англійській мові.

8) N + PII: англ. *Lady Rotten*. Німецьких та українських НА такої моделі не виявлено.

9) N + Adj + N: англ. *Lord High Executioner*. Серед німецьких і українських НА такий тип не виявлено.

10) (Art) N + V: англ. *the President Select*. Серед німецьких і українських НА такий тип не виявлено.

11) V + N: англ. *Comeback Kid*. Серед німецьких і українських НА такий тип не виявлено.

12) (Art) N's + Adj + N: англ. *the World's Greatest Hero*. Серед німецьких і українських прізвиськ такий тип не виявлено.

13) V + Pron + N + N: англ. *Give 'em Hell, Harry!* НА, що збігається з повним реченням, виявлено лише в англійському матеріалі.

14) Pron + N: англ. *His Freudulency, His Accidency*. Цей тип НА також представлено тільки в англійському матеріалі.

15) Adj + Adj and Adj: англ. *Old Rough and Ready*.

16) Adj + N + Adj: англ. *Old Man Eloquent*. Остання та попередні моделі зафіксовані лише в англійському антропоніміконі.

17) N + Prep + N + Prep + Adj + N + N: укр. *Жінка з Косою в Хорошому Значенні Цього Слова*, яке наближається до речення, але не має завершеного вигляду речення через відсутність предикату.

Трансонімізація, тобто перехід онімів із одного розряду до іншого (Н. Подольська, О. Суперанська), є явищем, характерним для ономастичної лексики, що яскраво простежується в усіх досліджуваних мовах: англ. *Elvis*, нім. *Alf*, укр. *Бакс-Банні, Буш*.

Трансонімізація буває абсолютною або безафіксною та змішаною із додаванням афіксів й інших елементів (атрибутивів, кваліфікаторів).

На основі цього процесу запропоновано таку класифікацію НА: 1) трансонімізовані, утворені без модифікацій або лише зі змінами морфемного складу: 2) трансформовані, що мають додаткові елементи (іменники, прикметники, числівники) у своїй структурі. Так, укр. *Наполеон* віднесено до простих онімізованих (англ. *Quasimodo*, нім. *Sherlock*), а укр. *Петро Перший* – до трансформованих НА, оскільки у структурі імені наявний числівник (англ. *Bush the Second*, нім. – не виявлено).

1. Трансонімізовані НА є: однокомпонентними (спільними для аналізованих мов) та двокомпонентними (лише в українській мові).

Однокомпонентні трансонімізовані НА. У досліджуваних мовах серед трансонімізованих НА простежуються спільні тенденції. НА утворюються від: 1) антропонімів: офіційних імен, імен історичних постатей та літературних героїв тощо (англ. *Quasimodo*, нім. *Blümchen*, укр. *Гімлер*); 2) топонімів: назв міст, районів, місцевостей, а також країн (англ. *Al Capone of Los Angeles*, нім. *Manhattan*, укр. *Троєщина*); 3) етнонімів (англ. *Turk*, нім. не виявлено, укр. *Китайка*).

У результаті дослідження виявлено граматичну трансонімізацію за допомогою скорочення. НА представлені такими моделями: 1) основа без фінальної частини (англ. *Thomas – Tommy, Tosha*, нім. *Alexandra – Ali*, укр. *Мельник – Меля, Боднар – Бодя*), 2) основа і змінена частина (укр. *Лавриненко – Лаврик*), 3) основа без ініціальної частини (англ. *Robin – Bobbie, Jennifer – Fern*), а також медіальної (нім. *Rudolph – Rafe*, укр. *Фельдман – Федік*), 4) змінена частина + основа (укр. *Златка – Сладка*), 5) змінена частина + основа + змінена частина (укр. *Єхануров – Ханурик*), 6) змінена основа (англ. *Elizabeth – Libby*, укр. *Олексій – Льоха, Шурман – Штурман, Кучма – Чучма*).

Досліджуваний матеріал свідчить, що варіативність НА на основі певного офіційного антропоніма обмежується лише здатністю багатоскладових імен скорочуватися на різну кількість складів. Водночас односкладові імена поєднуються з різними афіксами, що є як загальноживаними, так і оказіональними, зумовлюючи додатковий прагматичний та стилістичний ефект: англ. *Bubba, Bushwa, Bushit* – від прізвища *Bush*, нім. *Juttchen, Jutti, Juttali* – від жіночого імені *Jutta*, укр. *Кравчучан, Кравчучка* – від прізвища *Кравчук*, *Юзя, Зю-Зю, Юла* – від *Юля*, *Порох, Порошок* – від *Порошенка*.

Двокомпонентна модель трансонімізованих НА. Серед відонімних виявлено лише три українські одиниці: *Сан Санич, Саддам Іванович, Петро Рошеневич*.

2. Трансформовані НА представлено двокомпонентними моделями (в англійській та українській мовах) і полікомпонентною моделлю в англійській мові. У німецькій мові НА такого типу не зафіксовано.

Двокомпонентні моделі трансформованих НА більш поширені в англійській мові (англ. 46 од., укр. 28 од.):

1) артикль + ім'я, характерна лише для англійської мови (англ. *The Ken and Barbie*);

2) ім'я + числівник (англ. прізвиська американських Президентів: *Bush 41, Bush I, Bush II, Bush 43, Roosevelt I, Roosevelt II*, нім. не виявлено, укр. *Петро Перший*);

3) ім'я + прикметник, який може бути як у постпозиції, так і у препозиції щодо антропоніма (англ. *Stupid Marty, Wild Bill, Phil Lucky, Big Bill*, нім. не виявлено, укр. *Добрий Юра, Великий Дон*).

4) ім'я + іменник, який може бути як у постпозиції, так і у препозиції щодо антропоніма: англ. *Jimmy Peanut, Micky Scars, White House Iceberg*. 3-поміж німецьких та українських НА таких типів не виявлено.

Полікомпонентні трансформовані НА теж представлені лише в англійській мові однією моделлю: ім'я + артикль + іменник або прикметник (*Petty the Pig, Bush the Younger, Dan the Man, Jack the Hat*).

У третьому розділі “Семантичні моделі вторинної номінації неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах” виявлено ономазіологічні (метафорична й метонімічна) та ідеографічні (“людина як фізіологічний феномен”, “людина як соціальний феномен”, “людина як духовний феномен”) моделі НА в англійській, німецькій та українській мовах.

Відповідно до загальної класифікації метафор А. Чудинова, серед досліджуваних НА у трьох мовах виокремлено такі метафоричні моделі: 1) антропоморфні, 2) природоморфні, 3) соціоморфні, 4) артефактні.

1. *Антропоморфні моделі* НА: англ. *The Muscles from Brussels*, нім. *Liblingzahn*, укр. *Сейлоріун, Пушкарьова*. Серед антропоморфних моделей прізвиськ наявні 3 різновиди: 1) здоров'я/хвороби (англ. *Psycho*, нім. *Quatschi*, укр. *Труп*), 2) сім'я (англ. *Uncle Joe*, нім. *Väterchen*, укр. *Дід*), 3) реальні чи вигадані особистості (англ. *Elvis, King George*, нім. *Casanova, Yeti*, укр. *Голова Професора Дюеля, Коба*).

2. *Природоморфні моделі* НА поєднують 4 різновиди: 1) зооморфні (англ. *Big Dog, Monkey-in-a-Man-Suit, the Cobra*, нім. *Faulbär, Kleber*, укр. *Кролик Сеня, Ржавий Таракан*), 2) фітоморфні (англ. *Tokyo Rose*, нім. *Blümchen*, укр. *Ромашка*), 3) метеоморфні (англ. *White Lighting*, нім. *Kugelblitz*, укр. *Ураган*), 4) нежива природа (англ. *the Black Diamond*, нім. *Kugelperle*, укр. *Золотце*).

3. *Соціоморфні моделі* НА мають 5 різновидів: 1) релігійні (англ. *the Pope of Trash*, нім. не виявлено, укр. *Пін*), 2) національні (англ. *the Flying Finn*, нім. не виявлено, укр. *Турок*), 3) просторові з топонімним компонентом як вияв семантичної опозиції “свій – чужий” (англ. *Afghan*, нім. не виявлено, укр. *Чорнобиль*), 4) соціальний статус (англ. *the Grocer, the Professor, the Preston Plumber, the Queen of Hearts*, нім. *Baron, Grillmeister, Prinz*, укр. *Принц, Фюрер*), 5) рід занять (англ. *Boss*, нім. не виявлено, укр. *Пастор*).

4. *Артефактні моделі* НА включають 4 різновиди: 1) міфологічно марковані НА, які є уявленими образами (англ. *Dracula*, нім. *Kobold*, укр. *Чорт*),

2) продукти харчування (англ. не виявлено, нім. *Zuckerpuppe, Hönigkater*, укр. *Крупа, Пончик*), 3) механізми (англ. *Pistol Pete*, нім. *Stopper, Leuchtturm*, укр. *Мотор, Коля-Паровоз*), 4) інструменти (англ. *the Hammer*, нім. *Schlotterlotte*, укр. *Трос, Сокира*), 5) предмети побуту (англ. *The Refrigerator, Puppet Boy, Cell Phone Bandit*, нім. *Rumpel*, укр. *Телевізор*). Ця метафорична модель часто використовується у зв'язку із професією людини: англ. *Chisel*, укр. *Штатив, Олівець, Зубило* (прізвиська шкільних вчителів).

Ономасіологічна метонімічна модель НА в англійській, німецькій та українській мовах представлена синекдохою: англ. *Flat Nose, The Voice, The Sweater Girl*, нім. *Nasenmann*, укр. *Зуб, Вушко*.

Особливу групу НА становлять гіпокористичні назви, тобто скорочення або інші варіанти офіційних імен: англ. *Rob* від *Robert*, *Bushwa* від *Bush*, нім. *Appel* від *Künapfel*, укр. *Дімон* від Дмитро, *Катя* від Катеринчук, *Лаврик* від Лавренюк. До цієї групи віднесено українські НА, утворені від форм по батькові: укр. *Данилич*. Вони не мають яскраво виражених додаткових значень, оскільки утворилися за допомогою різних типів усічення. Гіпокористична група НА, яка включає трансонімізовані неофіційні імена, об'єднує 3 різновиди:

1) вмотивовані ім'ям денотата, які становлять неофіційні варіанти власних імен (англ. *Tommy* від *Tomas*, *Daisy* від *Dorothy*, *Dick* від *Richard*, *Katie* від *Katherine*, *Rafe* від *Ralph*, *Rocking Ronnie*, нім. *Alf* від *Ralf*, *Rapha* від *Raphael*, *Claudi* від *Claudia*, *Fidi ma Frizi* від *Friederike*, українські: *Вітя, Юлька, Петя, Андрон* та ін.);

2) вмотивовані формою по батькові денотата, що стосується лише української мови, оскільки германським мовам така форма не властива: *Санич*.

3) вмотивовані прізвищем денотата (англ. *Roosevelt I, Roosevelt II*, нім. *Schred*, укр. *Тимоха, Ющ, Яник*).

Причиною виокремлення таких НА є те, що ці антропоніми не містять у своїй семантичній структурі додаткової інформації про названу особу, оскільки утворилися внаслідок трансонімізації. Цей вид НА зберігає лише незначну стилістичну забарвленість і використовується, як правило, у розмовному стилі (англ. *Bush* і *Bushwa*, нім. *Angela* і *Andi*, укр. *Тимошенко* і *Тимоха*).

Ідеографічні моделі НА. Спираючись на принципи ідеографічної структури та номінації позначуваних об'єктів (В. Жайворонок), у дисертації розроблено ідеографічну класифікацію НА у трьох досліджуваних мовах, де за спільністю семантичних ознак прізвиська об'єднано у такі моделі: 1) “людина як фізіологічний феномен”, 2) “людина як соціальна істота”, 3) “людина як духовна істота”.

1. Модель “людина як фізіологічний феномен” включає НА, що вказують на расу (англ. не виявлено, нім. *Afroman*, укр. *Шоколадка*), фізичні дані (англ. *Little*, нім. *Kleine*, укр. *Кривий, Високий, Хромий, Товста, Горобчик*), частини тіла (англ. *the Legs*, нім. *Kopf*, укр. *Коровай з Вухами*), рухи і положення (англ. *Hurricane Karen*, нім. *Wirbelwind*, укр. *Нестор-Ураган*), сон (англ. та нім. не виявлено, укр. *Храна* та *Хранач*), відчуття (англ. та нім. не виявлено, укр. *Глухман*,

Сліпак, Крим), здоров'я (англ. *the Mad Monk*, нім. *Kleber*, укр. *Унцифаліт*, перекручена лексема “енцефаліт”).

2. Модель “людина як соціальна істота” містить НА, що позначають працю і відпочинок (англ. *The Hangman of Buffalo*, нім. *Gitarrengott*, укр. *Ді-джей Коля*), професію (англ. та нім. не виявлено, укр. *Тракторист, Двірник, Балет*), побут і події, пов'язані з денотатом (англ. *Bicycle*, нім. *Keks*, укр. *Первак*), соціальний стан (англ. *Dandy*, нім. *Lord*, укр. *Xini*), національність (англ. *Dutch*, нім. не виявлено, укр. *Бурят, Молдаванин*), родину (англ. *Dady Bush*, нім. *Mama*, укр. *Мама*), освіту (англ. та нім. не виявлено, укр. *Профессор*), релігію (англ. та нім. не виявлено, укр. *Дяк*), топонімний простір (англ. *Totalitarian Texan*, укр. *Конотопська Відьма*). До останньої групи також відносяться німецькі НА, утворені за стереотипами, що пов'язуються з місцем проживання: *Fischkopp* – житель портового міста Гамбурга. Осібно стоять гіпокористичні НА, оскільки вони не вказують на сигніфікат і тому не можуть бути віднесені до жодної із вищезазначених груп. Проте такі НА є соціально маркованими, вказуючи на стосунки між людьми.

3. Модель “людина як духовна істота” складається з НА, що позначають особливості мови денотата (англ. *Whispering Bob*, нім. *Mümmelmann*, укр. *КААліція, Любі Друзі*), розум (англ. *Boy Genius*, нім. *Herr Duden*, укр. *Скліф*), звички, схильності, здібності, які характеризуються категоріальним значенням “мати пристрасть до чогось”, “мати схильність до чогось” (англ. *Boozer*, нім. *Reiskeks*, укр. *Гонщик*), сприйняття світу (англ. *Robocop*, нім. не виявлено, укр. *Робот*), почуття (англ. не виявлено, нім. *Eisenherz*, укр. *Дерев'яне Серце*), уяву (англ. не виявлено, нім. *Träumer*, укр. *Фантазер*), моральні якості (англ. та нім. не виявлено, укр. *Бейжа*).

Загальні результати дослідження дозволяють зробити такі **висновки**:

Теоретико-методологічна концепція дисертаційного дослідження ґрунтується на таких положеннях: 1) за характеристиками НА є ономастичними універсаліями; 2) НА належать до периферійної зони ономастичного поля і стосуються апелятивної лексики; 3) НА є знаками вторинної номінації.

Запропонована методика є ефективною у виявленні спільних та відмінних структурних та семантичних моделей творення НА в англійській, німецькій та українській мовах.

За структурними характеристиками антропооснов НА класифіковано у дві моделі: 1) відапелятивну (англ. 705 од., нім. 504 од., укр. 596 од.), 2) відонімну (англ. 295 од., нім. 496 од., укр. 404 од.).

За наявністю чи відсутністю морфологічних змін у антропооснові НА встановлено: 1) прості відапелятивні (англ. 348 од., нім. 249 од., укр. 532 од.), 2) деривати (англ. 156 од., нім. 253 од., укр. 41 од.), утворені способом: а) афіксації (англ. 73 од., нім. 50 од., укр. 25 од.), б) осново- та словоскладання (англ. 45 од., нім. 203 од., укр. 6 од.), в) аббревіації (англ. 38 од., нім. 0 од., укр. 10 од.). За кількістю компонентів у структурі відапелятивних НА виокремлено:

1) однокомпонентні (прості відапелятивні) та 2) полікомпонентні (англ. 201 од., нім. 2 од., укр. 13 од.)

Відонімні НА стратифіковано відповідно до наявності чи відсутності морфологічних змін у антропооснові як 1) трансонімізовані (англ. 232 од., нім. 496 од., укр. 376 од.), 2) трансформовані (англ. 63 од., нім. 0 од., укр. 28 од.).

За компонентним складом у кожній із моделей виділено однокомпонентні та полікомпонентні НА.

За семантичними характеристиками НА об'єднано у дві моделі: 1) ономасіологічну та 2) ідеографічну.

Ономасіологічна модель включає метафоричну і метонімічну. Метафорична модель характеризується такими семантичними різновидами, як антропоморфна (анатомія, здоров'я/хвороби, сім'я, реальні чи вигадані особистості); природоморфна (зооморфні, фітоморфні, метеоморфні, нежива природа); соціоморфна (соціальний статус, релігія, міфологія, національність, простір, соціальний стан, рід занять); артефактна (продукти харчування, механізми, інструменти, предмети домашнього вжитку). Метонімічна модель номінації НА представлена синекдохою.

Гіпокористична група прізвиськ, до якої входять трансонімізовані неофіційні імена, об'єднує 3 різновиди: 1) вмотивовані ім'ям денотата, що становлять неофіційні варіанти імен; 2) вмотивовані формою по батькові денотата, які виявлено лише в українській мові; 3) вмотивовані прізвиськом денотата. Такі НА становлять осібну групу, оскільки не містять додаткової інформації про названу особу, її фізичні якості, характер чи діяльність і мають розмовно-стилістичну конотацію.

З погляду ідеографічної категоризації НА об'єднано у три моделі. Модель "людина як фізіологічний феномен" містить ознаки належності до певної раси, фізичні дані, частини тіла, рухи і положення, сон, органи чуття, здоров'я. Модель "людина як соціальна істота" співвіднесена з такими сферами, як праця і відпочинок, професія, побут, соціальний стан, національність, місце проживання, родина, освіта, релігія. Окрему групу становлять гіпокористичні НА, оскільки вони не містять вказівки на сигніфікат і, отже, не належать до жодної із вищезазначених груп. Такі НА є соціально маркованими, оскільки вказують на стосунки між людьми. Модель "людина як духовна істота" включає НА, що позначають особливості мови денотата, розум, здібності, звички, схильності, сприйняття, почуття, уяву, моральні якості.

Спільним для трьох досліджуваних мов є широке використання простих онімізованих НА. Вживання відонімних форм є продуктивнішим в німецькій та українській мовах, на відміну від англійської (англ. 295 од., нім. 496 од., укр. 376 од.). На фоні загальних процесів простежується тенденція до поширення полікомпонентних НА в англійській мові та композитних однокомпонентних форм у німецькій. У результаті зіставлення було виявлено відмінні структурні моделі НА в англійській, німецькій та українській мовах. Серед однокомпонентних НА в німецькій мові – V + N, Adj + Adj та повторення основ.

Серед полікомпонентних НА в англійській мові – (Art) N + Prep + N, N + N, (Art) N + N + N, (Art) Adj + Adj + N, Adj + N + N, N + ПІІ, N + Adj + N, (Art) N + V, V + N, (Art) N's + Adj + N, V + Pron + N + N, Pron + N, Adj + Adj and Adj, Adj + N + Adj; в німецькій мові – N + Adj; в українській мові – N + Prep + N + Prep + Adj + N + N.

Зіставлення за семантичними характеристиками вказує на універсальність НА, оскільки у трьох досліджуваних мовах виявлено однакові ономазіологічні й ідеографічні моделі, пов'язані з метафоричними та метонімічними перенесеннями.

Перспективним аспектом дослідження є вивчення НА в розмовному і жаргонному мовленні, опис колективно-регіональних і субкультурних прізвиськ у різноструктурних мовах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Катернюк В. В. Дери́ваційні моделі прізвиськ в англійській та українській мовах / В. В. Катернюк // Слов'янський вісник. – Рівне : РІС КСУ, 2007. – Вип. 7. – С. 125–130.

2. Катернюк В. В. Аксиологічна маркованість прізвиськ в англійській, німецькій та українській мовах / В. В. Катернюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Л. Українки. – Луцьк : РВВ “Вежа” ВНУ імені Лесі Українки, 2008. – № 4. – С. 366–377.

3. Катернюк В. В. Конверсія як спосіб утворення неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах / В. В. Катернюк // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – К. : Логос, 2008. – Вип. 14. – С. 212–219.

4. Катернюк В. В. Трансонімізовані неофіційні антропоніми в англійській, німецькій та українській мовах / В. В. Катернюк // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2009. – Вип. 81 (1). – С. 194–197.

5. Катернюк В. В. Семантична онімізація в творенні англійських, німецьких та українських прізвиськ / В. В. Катернюк // Матеріали VIII Всеукр. конф. “Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація”. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – С. 130–132.

6. Катернюк В. В. Відапелятивні неофіційні антропоніми в англійській, німецькій та українській мовах / В. В. Катернюк // Слов'янський вісник. – Рівне : РІС КСУ, 2009. – Вип. 8. – С. 80–86.

АНОТАЦІЇ

Катернюк В. В. Структурно-семантичні характеристики неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.15 – загальне мовознавство. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2010.

У дисертаційному дослідженні запропоновано новий підхід до вивчення

структурних і семантичних характеристик неофіційних антропонімів в англійській, німецькій та українській мовах. Узагальнено теоретико-методологічні засади вивчення неофіційних антропонімів, впроваджено методику аналізу неофіційних антропонімів.

Неофіційні антропоніми схарактеризовано як ономастичні універсалії. Здійснено моделювання індивідуальних неофіційних антропонімів на основі структурних характеристик антропооснов, описано морфологічні й неморфологічні способи їх творення, визначено ключові ономасіологічні та ідеографічні моделі досліджуваних явищ в англійській, німецькій та українській мовах, виявлено спільні й відмінні тенденції у розвитку неофіційної антропонімії досліджуваних мов.

Ключові слова: неофіційний антропонім, ономастичні універсалії, структурно-семантичні моделі, ідеографічні моделі, онімізація, трансонімізація.

Катернюк В. В. Структурно-семантические характеристики неофициальных антропонимов в английском, немецком и украинском языках. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.15 – общее языкознание. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2010.

Диссертация посвящена описанию структурных и семантических характеристик неофициальных антропонимов в английском, немецком и украинском языках. В работе обобщены теоретико-методологические основы изучения неофициальных антропонимов с позиции их структуры и значения, разработана методика анализа неофициальных антропонимов, проанализирована их формальная и семантическая структура; английские, немецкие и украинские неофициальные антропонимы классифицированы в соответствии с их антропоосновами, формой и значением, установлен ряд структурных и семантических моделей.

В общелингвистическом плане неофициальные антропонимы представляют собой знаки вторичной номинации со сложной семантической структурой, в которую входят стилистический, эмоционально-аксиологический, национально-культурный и гендерный компоненты. Неофициальные антропонимы имеют универсальный характер и во всех исследуемых языках принадлежат к периферии ономастической лексики, имея прямое отношение к апеллятивам.

Комплексное структурно-семантическое моделирование неофициальных антропонимов позволило установить общие и различные тенденции их деривации в английском, немецком и украинском языках.

Простая онимизация апеллятива и трансонимизация других онимов вместе с аффиксальной деривационной моделью характерна для английского, немецкого и

украинского языков. Вместе с тем английский язык отличается разнообразием отапеллятивных поликомпонентных неофициальных антропонимов наравне с однокомпонентными, в то время как в немецком и украинском языках преобладают однокомпонентные отапеллятивные, а также однокомпонентные трансонимизированные модели.

Неофициальные антропонимы классифицированы с точки зрения мотивации (ономасиологическая модель) и семантических групп (идеографическая модель). Ономасиологическая модель включает в себя метафорическую и метонимическую подгруппы, являющиеся общими для всех трех языков. Метафорическая модель состоит из четырех разновидностей: антропоморфной, природоморфной, социоморфной и артефактной. Метонимическая модель представлена синекдой. Идеографическая классификация представлена тремя моделями: “человек как физиологический феномен” (раса, физические данные, части тела, движения, сон, чувства), “человек как социальный феномен” (работа и отдых, профессия, быт, социальный статус, национальность, место проживания, семья, образование, а также неофициальные гипокористические наименования), “человек как духовный феномен” (особенности речи, ум, способности, привычки, воображение, чувства, восприятие окружающего мира). Семантические модели неофициальных антропонимов являются универсальными для трех исследуемых языков.

Ключевые слова: неофициальный антропоним, имя собственное, апеллятив, вторичная номинация, онимизация, трансонимизация.

Katernyuk V. V. Structural and semantic characteristics of nicknames in English, German, and Ukrainian. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in Philology in speciality 10.02.15 – General Linguistics. – M. P. Drahomanov National Teacher Training University. – Kyiv, 2010.

The thesis introduces a new approach to the study of structural and semantic characteristics of nicknames in English, German, and Ukrainian and presents general theoretical background of the research and suggests a new procedure for analyzing nicknames structure and semantics.

The paper presents general description of nicknames as an onomastic universal phenomenon. The author identifies different types of nicknames according to structural characteristics of their stems and finds out general and specific ones, describes their main morphologic and non-morphologic ways of derivation in three languages. The work defines main onomasiological and idiographic models in English, German, and Ukrainian as well as common and different trends in nicknames' system development.

Key words: nickname, onomastic universals, structural and semantic models, idiographic models, onimization, transonimization.